

162, i altres passatges).

MENCIONS ANT. 1161: *Miraved* (Cart. de Lavaix, ed. P. i F., § 60.2); *Fi S.* XII: «Pontius de Erill dedit *Miraved* ---» (ibid., 69.21); 1620: *Miravete* (*Bu.Ass.Exc.Cat.* xi, 25).

Importància històrica extraordinària. Es comprèn que en alguna de les audaces incursions extremes dels sarraïns de Lleida i Barbatània, per la Ribagorçana amunt (passant pel Coll de *Safó*, entre Sopeira i la Penya de St. Gervàs, d'on el nom aràbic d'aqueixa collada) degueren ocupar la rodalia del P. de Suert, i deixaren en aqueix tossal un reducte de temeraris guerrers monacals — un 'miravet'.

2) «*Miravet*, poblat de pocs hab., a l'O. de Mur, cap del seu mun. (Conca de Tremp), situat a 820 alt., en un serrat, agr. a la parr. de Mur» (*Nom. C.E.C.*). Igual que (1) i els altres, posició en un cim fàcilment defensable.

3). *mirabēt*, partida despoblada, que vaig visitar, 1956, entre Camporrells i Estopanyà (alta Llitera). És més de 20 k. a l'O. del (2) i amb la Ribagorçana entremig.

MENCIONS ANT. 1066: *Mirauet* cit. junt amb Lluçars (CCandí, *Mi. Hi. Cat.* II) (V. la cita s.v. *Lluçars*); 1067: «*Mirauet* infra. term. de *Stopaniano* et de *Caborrels*» afr. amb Lluçars i Siscar (*Li.Fe.Ma.* i, 59 i Font i Rius *C.d.p.* § 45); 1495: fogatge: *Mirabet*; 1554: lugar y castillo de *Miravete*, linda con Estopanyan y Estanya (Moner, *Bi.Escr.Rbg.* 118).

4) Antic castell a la Conca de Barberà: dels docs. es dedueix que devia ser no lluny, i SO., de l'Espluga de Francolí. Però no es pot confondre amb el més famós (5), que es troba una seixantena de k. més a l'O. i amb l'Ebre entremig. 1079; «ipsa roca de *Miravet*» afrontació d'un lloc pertanyent a l'Espluga, sembla cap al SO. (MiretS., *TemplH* p.300); 1155: es parla d'un *Miravet* de la Conca de B., en dos docs. d'aquest any («ab aqua Franculini --- usque in *Faneram* et --- revertit ad *Miravet*» i «Cugullons --- aranch' a parte *Miravet* et --- descendit usque in Francholi» Font i Rius, *C.d.P.* i, 98.9 i 99.5f.). Se'n parla encara en el S. XVII, segons un text de 1660 on es donen con afr. de la vila de l'Espluga «los termes de Montblanc, Guàrdia dels Prats --- Fulledda, Cudòs, Vimbodi, Milmanda, Rojals i *Miravet*» (MiretS., *Templ.* p. 481).

5) L'antic castell i comanda dels Templers, avui encara erecte, damunt el poble del mateix nom, a la Ribera de l'Ebre, uns 8 k. riu avall de Móra. Pron. *mirabēt*, oït per mi i el meu pare allí mateix, 1923, en la visita que hi férem en la preparació de la seva gran trilogia del *Bajalta*.¹

MENCIONS ANT.: 1067: cf. *GGC* p. 493. Entenc, sense poder-ho assegurar, que es refereix a aquest

(més aviat que al (4)); 1067: «ipsam rupem que dicitur *Mirauet*, --- de occiduo, in ipso molar, sicut divertit aquam ad ipsum *Mirauet*», que Balari copia del perg. 4 de *R.Bg.* II, *A.C.A.* (*Orig.* 92); 1149: *Miravet* (O'Callaghan *Hist. de Tort.* III, 291); 1152: *Mirabet* (MiretS., *Gardeny*, p.9); 1153: «--- *Mirabet* --- castri *Mirabeti* --- *Mirabe*» (*CoDoACA* IV, 209.03, 12, 16, 21., 210.11); 1153: *Mirabet* (Morera, *Tarr. Cri.* 430; afr. amb Rasquera (MiretS., *Templ.*, p. 80); 1177: (MiretS., *Templ.* 162). Soldevila fixa la data de la ferma conquesta de Miravet entre 1152 i 1153 (*Hist. de Cat.* I, 145).

El fragment històric d'Alaó, que Abadal data de 1148 (crec que entenen un poc més tard), i SerranoS. de princ. S. xv (*NHRbg* 57) diu que, després de la presa de Tortosa i Lleida, caigué tot (solament resistiren) «exceptis *Miraueti* et Siurana, quos postea --- cepit»; 1178: (*BABL* II 407); 1188: *Mirabet* (*Cart.* Poblet p. 108, Morera, *Tarr. Crist.* I, 10); 1209: «de *Mirabeto* --- omnem illam algeziram de *Legem* et de *Moled*» (MiretS., *Templ.* 144; 1216: *Mirabeto* (*BABL* XII, 149); 1280: comendatorem *Miraveti* (Font R., 341, i cf. p.797); 1289: Frare G. de *Miravet*» (*BABL* VI, 67); 1289: lo comanador de *Miravet* (ter) (*BABL* VI, 68); 1346: *Mirabeto* (*BABL* XI, 366); 1359: *Miravet* (*CoDoACA* XII, 45).

Cabdals per a la història del lloc i del Dret Català «*Les costums de Miravet*», editades amb una nota preliminar per F. Valls Taberner, 32 pp. 4^a, Bna, 1926.

6) (o 6, 7 i 8). En el Maestrat no és clar si hi hagué un, dos o tres llocs del mateix nom; és difícil, si bé concebible, que tot plegat vingui del d'un sol, que amb el caràcter de «castell termenat», expandís el seu terme a parts de tots aquests municipis: car del centre del terme de les Coves al de Cabanes hi ha uns 18 k. de N. a S., i del de Xodos al de Torreblanca hi ha uns 40 k. d'Oest a Est; amb els altres pobles que citem, entremig.

En efecte, tinc nota en les meves enq. de 1961, d'un *Mas de mirabēt* a Xodos i a la Vall d'Alba (XXIX, 69.12; XXVIII, 164.21), d'un *Corral* de *mirabēt* a Atzeneta (XXIX, 20.20), i de sengles i importants partides, a Torreblanca (XXVIII, 189.5) i a Cabanes de l'Arc (XXIX, 123.25); i a Bell-lloc, el *Mas Ramon de Mirabēt* (XXVIII, 153.14). En fi, amb la terminació un poc modificada: *mirabēta* pda. anotada a Les Coves de Vinromà (XXVIII, 144.11).

És bàsic el llibre de Mn. Betí «*El Castillo de Mirabēt*», que en els seus dos centenars de pàgines pot acabar d'aclarir també els dubtes geogràfics, per més que s'examini sobretot a les qüestions històriques, feudals i nobiliàries La *GGRV*, només dona *Miravet* en llista dels despoblats de Cabanes, i d'un barranc que desaigua a mar entre el Riu de les Coves i Orpesa (pp. 148, 149), però publica fotos de les ruïnes del